

Draadslachtoffers bij Spaarnwoude

1971 - 1972

Inleiding:

Sommigen van ons zullen op hun excursies hoogspanningsleidingen door het Nederlandse landschap zien lopen, zonder zich eigenlijk hierbij te realiseren, wat het effect ervan is op de vogelwereld. Dat de hoogspanningsmasten met hun draden als stalen poppen zoveel vogels afslachten, iedere dag weer, valt zonder meer te betreuren. Uit het onderstaande moge dit blijken.

Ligging van het teltraject

Het traject, waar dit verslag over gaat, ligt ten Zuid-Oosten van het plaatsje Spaarnwoude en den Oosten van Haarlemmerliede. Verder loopt de leiding grotendeels evenwijdig met de al geprojecteerde dijk van de toekomstige Rijksweg 6.

Terrein

De omgeving bestaat helemaal uit grasrijk polderland. De correlatie, die er tussen de draadslachtoffers en het landschapstype bestaat, is dan ook duidelijk in de tabel af te lezen. Dit kan mede de oorzaak ervan zijn, dat bij deze telling, in verhouding tot andere tellingen in Nederland, het aantal verschillende vogelsoorten laag is gebleven.

Als we de aantallen en soorten in de tabel ontleden, zien wij, dat bijna alle soorten op de een of andere wijze met het weiland zijn verbonden. De Kievit bijv., waaronder de meeste slachtoffers vielen, is afhankelijk van het weiland wat zijn voedsel en broedgelegenheid betreft.

Zo kan men de volgende punten opsommen, die op een soort van toepassing kunnen zijn:

- a) het weiland als fourageergebied,
- b) als broedgebied
- c) op doortrek en/of als overwinteringsgebied.

Andere noemenswaardige aspecten zijn bijv. de sloten, waarvan er ruim 20 onder de hoogspanningsleiding lopen: deze oefenen hun aantrekkingskracht uit op de eendachtigen. Dit verklaart de aanwezigheid van Wilde Eend, Kuifeend, Slobeend, Wintertaling, Zomertaling, Knobbelzwaan, Meerkoet en Waterhoen.

Tussen mast 29 en mast 28 ligt een weiland, dat verzonken is en bezaaid met graspollen. Dit weiland staat buiten de zomermaanden gedeeltelijk onder water; de aantrekkingskracht hiervan heeft tot gevolg gehad, dat hier een groot percentage slachtoffers viel. Sommige slachtoffers werden in greppels, achter pollen of langs de slootkant gevonden. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn, dat de gewonde vogels beschutting zochten wegens hun kwetsbaarheid.

De tellingen

Deze zijn voor het merendeel uitgevoerd in de wintermaanden, maar er is ook in de daarbuiten vallende maanden geteld.

In de zomermaanden waren de tellingen onmogelijk door het hoge gras: hierdoor werden n.l. te veel slachtoffers aan het oog onttrokken. De telfrequentie varieerde van wekelijks tot maandelijks tellingen.

Over de volledigheid van de tellingen dit. Per keer werd tweemaal het traject afgelopen, eerst de linkerhelft en daarna, op de terugweg, de rechterhelft. Hierdoor kon worden voorkomen, dat slechts de slachtoffers onder of direct in de buurt van de leiding werden gevonden. Toch zullen er wel exemplaren, met name van de kleinere vogelsoorten, niet gevonden zijn, en ook een aantal "indirecte slachtoffers". Onder dit laatste versta ik vogels, die bijv. één of beide vleugels gebroken hebben bij een aanvaring met de draden, maar die toch nog vitaal genoeg waren om zich over grotere of kleinere afstanden voort te bewegen, zodat zij niet gevonden werden.

Door predatoren, zoals Torenvalk en Zwarte Kraai, wordt ook een beperkt aantal vogels bij de leiding weggesleept.

De telling op het bovenstaande baserend, zou ik willen veronderstellen, dat ongeveer 85 % van de totale aantallen werkelijke slachtoffers gevonden is en in de tabel verwerkt. Als kanttekening moet wel worden opgemerkt, dat zolang het aantal niet gevonden vogels en "indirecte" slachtoffers onbekend is, het eigenlijk nogal voorbarig is om een bepaald percentage te noemen.

De lengte van het teltraject bedraagt iets meer dan 2 kilometer en loopt van mast 25 tot mast 31.

De aard van de draden bestaat uit enkelvoudige draden en uit twee aaneengekoppelde draden.

Wat de richting van de hoogspanningsleiding betreft, deze loopt van NNC naar ZZW. De draden staan dus niet loodrecht op de voor- en najaarstrek, maar wel op eventuele slaaptrekroutes van meeuwen naar Sloterdijk en/of de Mooie Nel. Dit geldt tevens voor trekbewegingen tussen weiland (als fouragegebied) en boerderij en tussen weiland en dorp (bijv. Spreeuw en Houtduif).

Winter

Omdat de meeste tellingen in de wintermaanden zijn verricht, is een korte situatiebeschrijving over de vogelwereld op de weilanden in deze tijd wel op zijn plaats. De waterhuishouding is goed, zodat de weilanden, een enkele plek daargelaten, redelijk droog zijn voorzover het woord "droog" gebruikt kan worden. Het profiel van de weilanden is eveneens goed, uitgezonderd enkele ten Costen van de leiding. De wintergasten en doortrekkers zijn dezelfde als overal in het polderland zijn terug te vinden. De twee soorten, die echter domineren, zijn Wulp en Goudplevier. De Goudplevier is in het late najaar en in de winter in tamelijk grote groepen aanwezig. De Wulp, die 's winters in aantal afneemt doch niet geheel verdwijnt, neemt tegen het voorjaar weer toe. Broeden van deze soort moet niet uitgesloten worden geacht: in het voorjaar is regelmatig balts waargenomen. Op 8 april waren nog 12 exemplaren bij de leiding aanwezig. Na of tijdens vorstperioden zijn Kramsvogel en Meerkoet een vertrouwd beeld op het grasland.

Bespreking per soort

Wilde eend: komt in de sloten voor, maakt bijna 7 % uit van de slachtoffers.

Wintertaling: doortrekker in klein aantal.

Knobbelzwaan: altijd enkele aanwezig in de bredere sloten.

Houtduif: 12 %. veel op weilanden. Bij de telling van 15/3 werden er telkens 2 exx bij elkaar gevonden, waarschijnlijk al gevormde paren.

Kievit: + 20 %. Vorstvluchten zijn waarschijnlijk de oorzaak voor de hoge winterse aantallen.

Watersnip: 6 %. Doortrekker, fourageert op weiland en langs de sloten.

Grutto, Scholekster: 3 %. Betreft alleen de broedvogels.

Resumerend mogen wij vaststellen, dat er een verband bestaat tussen de slachtoffers met de omgeving waar zij in voorkomen.

In de toekomst zal het terrein waar de leiding doorloopt veranderd worden in een deel van het recreatiegebied Spaarnwoude, hetgeen een biotoopsverandering zal meebrengen. Het zal interessant zijn om dit te volgen.

Veel dank ben ik verschuldigd aan E. Osieck, die veel gevonden resten nog wist te determineren.

Literatuur: Het Kombi-nummer VWG's KJN, CJN, NJN 1971, met tellingen in het Wierdense veld, van G. de Vries. Tjiftjaf 1970, nr. 3. Telling Walcheren, van J. Steketee en E. Osieck.

Draadslachtoffers 1971 -1972

- 14 -

	10/1	16/1	23/1	6/2	19/2	20/3	5/4	23/4	15/7	18/8	13/9
wilde eend	1	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-
meerkoet	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	1
kievit	5	-*	3	-	-	1	-	-	5	3	2
spreeuw	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
watersnip	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1
goudplevier	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1
kokmeeuw	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1	2
stormmeeuw	-	-	-	1*	-	-	1	-	-	-	-
postduif	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
houtduif	-	-	-	-	-	1	-	-	4	1	1
kramsvogel	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
wulp	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-
grutto	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
scholekster	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
waterhoen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
zanglijster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
knobbelzwaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
zilvermeeuw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
eend	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
meeuw	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-
ondeterm.b.	1	-	1	1	1	-	1	1	-	1	-
	<u>10</u>	<u>7</u>	<u>9</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>4</u>	<u>6</u>	<u>5</u>	<u>13</u>	<u>8</u>	<u>10</u>
<u>vervolg:</u>	24/10	12/12		5/1	30/1	20/2	26/2	15/3	5/4	23/4	<u>Totaal</u>
wilde eend	-	2		1	-	1	-	-	-	1	10
meerkoet	-	-		-	1	2	-	-	-	2	11
kievit	-	2		1	-	2	1	2	2	-	29
spreeuw	2	1		-	-	2	1	1	-	-	10
watersnip	2	2		-	-	1	-	-	-	-	9
goudplevier	1	2		5	-	1	-	-	-	-	14
kokmeeuw	2	-		-	-	-	-	-	-	-	8
stormmeeuw	-	-		-	-	-	-	-	-	-	2
postduif	-	1		-	-	-	-	-	-	-	3
houtduif	1	1		-	-	1	1	6	1	-	18
kramsvogel	-	2		-	-	-	-	1	-	-	4
wulp	-	-		-	1	-	-	3	1	-	8
grutto	-	-		-	-	-	-	-	1	-	3
scholekster	-	-		-	-	-	-	-	-	-	2
waterhoen	-	-		-	-	1	1	-	-	-	4
zanglijster	1	-		-	-	-	-	-	-	-	1
knobbelzwaan	-	1		-	-	-	-	-	-	-	1
zilvermeeuw	-	1		-	-	-	-	-	-	-	1
wintertaling	-	-		-	-	-	-	1	-	-	1
eend	-	-		-	-	-	-	-	-	-	2
meeuw	-	-		-	-	-	-	-	-	-	3
ondeterm.b.	1	1		-	-	-	-	-	-	-	9
	<u>10</u>	<u>16</u>		<u>7</u>	<u>2</u>	<u>11</u>	<u>4</u>	<u>14</u>	<u>5</u>	<u>3</u>	<u>153</u>

* = levend exemplaar

M. Singor
Amelandstraat 4
Amstelveen
Tf. 432062

MS/vDr
juni 1972